

Сборник съдебна практика

РЕШЕНИЕ НА СЪДА (голям състав)

9 януари 2024 година*

„Преюдициално запитване — Член 267 ДФЕС — Възможност за запитващата юрисдикция да вземе предвид решението на Съда по преюдициалното запитване — Необходимост от исканото тълкуване, за да може запитващата юрисдикция да постанови решението си — Независимост на съдиите — Условия за назначаване на съдии в общите съдилища — Възможност за оспорване на определение, с което съдът се е произнесъл окончателно по искане за допускане на обезпечителни мерки — Възможност за отстраняване на съдия от съдебен състав — Допустимост на преюдициалните запитвания“

По съединени дела C-181/21 и C-269/21

с предмет преюдициални запитвания, отправени на основание член 267 ДФЕС от Sąd Okręgowy w Katowicach (Окръжен съд Катовице, Полша) и от Sąd Okręgowy w Krakowie (Окръжен съд Краков, Полша) с актове от 18 март 2021 г. и от 31 март 2021 г., постъпили в Съда съответно на 23 март 2021 г. и на 27 април 2021 г., в рамките на производството по дело

G.

срещу

M.S. (C-181/21)

при участието на:

Rzecznik Praw Obywatelskich

Prokuratura Okręgowa w Katowicach,

и

BC,

DC

срещу

X (C-269/21),

* Език на производството: полски.

при участието на:

Rzecznik Praw Obywatelskich

Prokuratura Okręgowa w Krakowie,

СЪДЪТ (голям състав),

състоящ се от: К. Lenaerts, председател, L. Bay Larsen, заместник-председател, А. Арабаджиев, А. Prechal, Е. Regan, N. Piçarra, Z. Csehi и О. Spineanu-Matei, председатели на състави, М. Pešič, L. S. Rossi, I. Jarukaitis (докладчик), А. Kumin, N. Jääskinen, I. Ziemele и J. Passer, съдии,

генерален адвокат: А. М. Collins,

секретар: М. Siekierzyńska, администратор,

предвид изложеното в писмената фаза на производството и в съдебното заседание от 29 юни 2022 г.,

като има предвид становищата, представени:

- за Prokuratura Okręgowa w Katowicach и за Prokuratura Okręgowa w Krakowie, от R. Babiński, S. Bańko, A. Reczka, B. Szyrowski и E. Tkaczewska-Kuk,
- за Rzecznik Praw Obywatelskich, от М. Taborowski, V. Vachev и М. Wróblewski,
- за полското правителство, от В. Majczyna, К. Straś и S. Żyrek, в качеството на представители,
- за датското правителство, от J. F. Kronborg и V. Pasternak Jørgensen, в качеството на представители,
- за нидерландското правителство, от А. М. de Ree и С. S. Schillemans, в качеството на представители,
- за Европейската комисия, от К. Herrmann и P. J. O. Van Nuffel, в качеството на представители,

след като изслуша заключението на генералния адвокат, представено в съдебното заседание от 15 декември 2022 г.,

постанови настоящото

Решение

- 1 Преюдициалното запитване се отнася до тълкуването на член 2 ДЕС, член 6, параграфи 1—3 ДЕС и на член 19, параграф 1, втора алинея ДЕС във връзка с член 47 от Хартата на основните права на Европейския съюз (наричана по-нататък „Хартата“).

- 2 Тези запитвания са отправени: по дело C-181/21 — в рамките на спор между частно дружество и потребител относно вземане, произтичащо от договор за кредит, а по дело C-269/21 — в рамките на спор между потребители и банка относно вземане и искане за прекратяване на договор за кредит, деноминиран в чуждестранна валута.

Правната уредба

Конституцията

- 3 Съгласно член 179 от Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej (Конституция на Република Полша, наричана по-нататък „Конституцията“):

„Съдиите се назначават за неопределен срок от президента на Републиката по предложение на Krajowa Rada Sądownictwa [(Националния съдебен съвет, Полша) (наричан по-нататък „KRS“)]“.

- 4 Съгласно член 186, параграф 1 от Конституцията:

„[KRS] е пазител на независимостта на съдилищата и на съдиите“.

- 5 Член 187 от Конституцията гласи:

„1. [KRS] се състои от:

1. първия председател на [Sąd Najwyższy (Върховен съд)], министъра на правосъдието, председателя на [Naczelny Sąd Administracyjny (Върховен административен съд, Полша)] и едно лице, назначено от президента на Републиката;
2. петнадесет членове, избрани измежду съдиите в [Sąd Najwyższy (Върховен съд)], в общите съдилища, в административните съдилища и във военните съдилища;
3. четирима членове, избрани от Сейма (Полша) измежду народните представители, и двама членове, избрани от Сената измежду сенаторите.

[...]

3. Мандатът на лицата, избрани за членове на [KRS], е четири години.

4. Организационната структура, обхватът на дейността и процедурите за работа на [KRS], както и начинът на избор на неговите членове, се определят със закон“.

Закон за общите съдилища

- 6 Съгласно член 3 от ustawa Prawo o ustroju sądów powszechnych (Закон за устройството на общите съдилища) от 27 юли 2001 г. (Dz. U., бр. 98, позиция 1070), изменен с ustawa o zmianie ustawy — Prawo o ustroju sądów powszechnych, ustawy o Sądzie Najwyższym oraz niektórych innych ustaw (Закон за изменение на закона за устройството на общите

съдилища, на Закона за Sąd Najwyższy (Върховния съд) и на някои други закони) от 20 декември 2019 г. (Dz. U. от 2020 г., позиция 190), влязъл в сила на 14 февруари 2020 г. (наричан по-нататък „Закон за общите съдилища“):

- „1. Съдиите създават система за съдийско самоуправление.
2. Органите за съдийско самоуправление са:
 - 1) общото събрание на съдиите в съдебния район на даден sąd apelacyjny (апелативен съд, Полша);
 - 2) общото събрание на съдиите в района на даден sąd okręgowy (окръжен съд, Полша);
 - 3) общото събрание на съдиите на даден sąd rejonowy (районен съд, Полша).“
- 7 Съгласно член 24, параграф 1 от Закона за общите съдилища министърът на правосъдието назначава председателите на sądy okręgowe (окръжните съдилища) за срок от шест години съгласно член 26 от този закон измежду съдиите в sądy apelacyjne (апелативните съдилища), sądy okręgowe (окръжните съдилища) или sądy rejonowe (районните съдилища). След като назначи председателя на съответния sąd okręgowy (окръжен съд), министърът на правосъдието го представя на компетентното общо събрание на съдиите в sąd okręgowy (окръжния съд).
- 8 Съгласно член 29, параграф 1 от този закон колегиумът на даден sąd apelacyjny (апелативен съд) изпълнява предвидените в същия закон задачи и:

„[...]”

 - 1а) дава становища относно кандидатите за заемане на съдийска длъжност в съответния sąd apelacyjny (апелативен съд) [...].“
- 9 Съгласно член 31 от Закона за общите съдилища колегиумът на даден sąd okręgowy (окръжен съд) по-специално дава становища относно кандидатите за заемане на съдийска длъжност в съответния sąd okręgowy (окръжен съд) и в sądy rejonowe (районните съдилища). Съгласно член 30, параграф 1 от този закон колегиумът е в състав: председателят на sąd okręgowy (окръжния съд) съгласно точка 1 от тази разпоредба, а съгласно точка 2 от нея — и председателите на sądy rejonowe (районните съдилища) в съдебния район на sąd okręgowy (окръжния съд), като точка 2 влиза в сила на 14 февруари 2020 г. Съгласно член 30, параграф 3 от посочения закон, който също влиза в сила на 14 февруари 2020 г., представителите на общото събрание на съдиите от sąd okręgowy (окръжния съд) могат да присъстват на заседанията, на които посоченият колегиум трябва да даде своето становище относно кандидатите за заемане на съдийска длъжност в sąd okręgowy (окръжен съд), и имат право на глас само за тази цел.
- 10 В редакцията, която е в сила до 13 февруари 2020 г., член 33 от Закона за общите съдилища гласи следното:
 - „1. Общото събрание на съдиите в съдебния район на даден sąd apelacyjny (апелативен съд) се състои от съдиите в съответния sąd apelacyjny (апелативен съд), от представителите на съдиите в sądy okręgowe (окръжните съдилища), правораздаващи в съдебния район на този

sąd apelacyjny (апелативен съд), и от представителите на съдиите от sądy rejonowe (районните съдилища), правораздаващи в района на посочения sąd apelacyjny (апелативен съд) [...]

[...]“.

- 11 Съгласно член 35, параграф 1 от Закона за общите съдилища общото събрание на съдиите в даден sąd okręgowy (окръжен съд) се състои от всички съдии в този съд. Командираните съдии в посочения съд могат да участват в общото събрание без право на глас.
- 12 Считано от 4 февруари 2020 г., това общо събрание може в съответствие с член 36, параграф 1, точка 2 от този закон да избере свои представители, които да присъстват на заседанията, на които колегиумът на sąd okręgowy (окръжния съд) трябва да даде становището си относно кандидатите за заемане на съдийска длъжността съдия в този sąd okręgowy (окръжен съд) или в даден sąd rejonowy (районен съд). Съгласно член 36, параграф 2 от посочения закон тези представители се избират с тайно гласуване, като броят им е равен на броя на членовете на колегиума на посочения sąd okręgowy (окръжен съд).
- 13 Член 42а от Закона за общите съдилища гласи:
 - „1. При осъществяването на дейността на съдилищата или на органите на съдилищата не може да се оспорва легитимността на съдилищата, на конституционните органи на държавата и на контролните и правозащитни органи.
 2. Общ съд или друг орган не може да установява, нито да преценява законосъобразността на назначаването на съдия или на произтичащото от това назначаване правомощие да упражнява правораздавателни функции“.
- 14 В редакцията, която е в сила до 13 февруари 2020 г., член 55, параграф 1 от този закон гласи следното:

„Съдиите от общите съдилища се назначават на съдийска длъжност от президента на Република Полша по предложение на [KRS] в едномесечен срок от датата на изпращане на това предложение“.
- 15 Член 55, параграф 1 от посочения закон предвижда:

„Съдия от общ съд е лице, което е назначено на тази длъжност от президента на Република Полша и което е положило клетва пред него“.
- 16 В редакцията, която е в сила до 13 февруари 2020 г., член 58 от Закона за общите съдилища гласи следното:
 - „1. Ако са представени няколко кандидатури за свободна съдийска длъжност, всички те се разглеждат на едно и също заседание на събранието.
 2. Общото събрание на апелативните съдии или общото събрание на окръжните съдии се произнася по кандидатите чрез гласуване и изпраща на председателя на съответния sąd apelacyjny (апелативен съд) или на председателя на съответния sąd okręgowy (окръжен

съд), в зависимост от конкретния случай, всички подадени кандидатури, като посочва броя на получените гласове“.

- 17 На 14 февруари 2020 г. член 58, параграф 2 е отменен. Вследствие на това член 58 гласи следното:

„1. Ако са представени няколко кандидатури за свободна съдийска длъжност, всички те се разглеждат на едно и също заседание на събранието.

[...]“.

Законът за Върховния съд

- 18 С ustawa o Sądzie Najwyższym (Закон за Върховния съд) от 8 декември 2017 г. (Dz. U. от 2018 г., позиция 5), към Sąd Najwyższy (Върховен съд) се създава Izba Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych (колегия за извънреден контрол и публични въпроси, Полша).

- 19 Съгласно член 26 от Закона за Върховния съд, изменен със Закона от 20 декември 2019 г. за изменение на Закона за устройството на общите съдилища, на Закона за Върховния съд и на някои други закони:

„1. [Колегията за извънреден контрол и публични въпроси] е компетентна по отношение на извънредните жалби, жалбите във връзка с изборите, оспорванията на валидността на национален или конституционен референдум, установяването на валидността на избори и референдуми, други дела от публичноправен характер, включително споровете във връзка със защитата на конкуренцията, регулирането на енергийната промишленост, далекосъобщенията и железопътния транспорт, както жалбите срещу решенията на Przewodniczący Krajowej Rady Radiofonii i Telewizji (председател на Националния съвет за радио и телевизия, [Полша]) или жалбите за оспорване на прекомерната продължителност на производствата пред общите съдилища, военните съдилища и Sąd Najwyższy (Върховен съд).

2. Колегията за извънреден контрол и публични въпроси е компетентна да разглежда искания или изявления за отвод на съдия или за определянето на съда, който да разгледа делото, включително оплакванията за липсата на независимост на съда или на съдията. Съдът, пред който е образувано делото, изпраща незабавно искането до председателя на колегията за извънреден контрол и публични въпроси, за да бъде разгледано в съответствие с правилата, определени в специални разпоредби. Отправянето на искане до председателя на колегията за извънреден контрол и публични въпроси не спира производството по делото.

3. Искането по параграф 2 не се разглежда, ако се отнася до установяването и преценката на законосъобразността на назначаването на съдия или на легитимността му да упражнява правораздавателни функции.

[...]“.

- 20 Член 29 от Закона за Върховния съд предвижда, че съдиите в Sąd Najwyższy (Върховен съд) се назначават от президента на Републиката по предложение на KRS.

Закон за Националния съдебен съвет

- 21 Съгласно член 9а от ustawa o Krajowej Radzie Sądownictwa (Закон за Националния съдебен съвет) от 12 май 2011 г. (Dz. U., 2011 г., бр. 126, позиция 714), изменен с ustawa o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw (Закон за изменение на Закона за Националния съдебен съвет и на някои други закони) от 8 декември 2017 г. (Dz. U. от 2018 г., позиция 3):

„1. Измежду съдиите в Sąd Najwyższy (Върховен съд), в общите съдилища, в административните съдилища и във военните съдилища Сеймът избира 15 членове на [KRS] за общ четиригодишен мандат.

2. При избора по параграф 1 Сеймът отчита, доколкото е възможно, необходимостта в [KRS] да бъдат представени съдии от различните по вид и степен съдилища.

3. Общият мандат на новите членове на [KRS], избрани измежду съдиите, започва да тече от деня, следващ деня, в който са избрани. Членовете на [KRS] от предходния мандат изпълняват функциите си до деня, от който започва да тече общият мандат на новите членове на [KRS]“.

- 22 Преходната разпоредба, съдържаща се в член 6 от Закона от за изменение на Закона за националния съдебен съвет и някои други закони, който влиза в сила на 17 януари 2018 г., предвижда:

„Освен ако не е прекратен по-рано поради изтичането на продължителността му, мандатът на членовете на [KRS] от квотата по член 187, параграф 1, точка 2 от [Конституцията], които са избрани по реда на досегашната уредба, продължава до последния ден преди началото на мандата на новите членове на [KRS], но не повече от 90 дни, считано от датата на влизане в сила на този закон“.

Гражданският процесуален кодекс

- 23 Съгласно член 48 от ustawa — Kodeks postępowania cywilnego (Закон за въвеждане на Гражданския процесуален кодекс) от 17 ноември 1964 г., в приложимата му към главното дело редакция (наричан по-нататък „Гражданският процесуален кодекс“):

„1. Съдия се отстранява по силата на закона:

1) от дела, по които е страна или по които между него и една от страните съществува правоотношение, в резултат на което изходът от делото засяга негови права или задължения;

[...]

5) от дела, по които в рамките на по-нисшестоящ съд е участвал в постановяването на обжалвания съдебен акт, както и от дела относно валидността на съдебен акт, съставен с негово участие или по отношение на който същият е упражнил контрол, и от дела, в които е участвал в качеството на prokurator (прокурор, Полша);

[...]“.

24 Член 49, параграф 1 от Гражданския процесуален кодекс гласи:

„Независимо от основанията за отвод по член 48, по почин на съдията или по искане на страна по делото, съдът се произнася по въпроса дали е налице обстоятелство, което може да породи основателно съмнение в безпристрастността на съдията по съответното дело“.

25 Съгласно член 50 от същия кодекс:

„1. Страните искат отвод на съдия в писмен вид или чрез устно изявление пред съда, пред който е висящо съответното дело, като се посочват правдоподобни мотивите за отвода.

2. Освен това страната, участвала в съдебното заседание, трябва да установи, че е възможно основанията за отвод да е настъпило или да е било доведено до знанието ѝ едва след това заседание.

3. До произнасянето по искането за отвод на съдия:

1) съдията, до когото е отправено това искане, може да продължи производството по делото;

2) не може да бъде произнесен акт или да бъде наложена мярка, с които се слага край на производството“.

26 Член 365, параграф 1 от Гражданския процесуален кодекс предвижда:

„Окончателното съдебно решение е обвързващо не само за страните и за съда, който го е постановил, но и за другите съдилища, за други публични органи и субекти на публична администрация и за други лица в предвидените от закона случаи“.

27 Съгласно член 367, параграф 3 от този кодекс:

„Въззивният съд разглежда делото в състав от трима съдии. Съдът заседава в едночленен съдебен състав при закрити врата, освен когато постановява съдебно решение“.

28 Съгласно член 379, точка 4 от посочения кодекс предприетите съдопроизводствени действия по делото са нищожни, „когато сезиран с делото съдебен състав е незаконен или делото е разгледано при участието на съдия, който по силата на закона е следвало да бъде отстранен от делото“.

29 Член 401 от същия кодекс предвижда:

„Поради нищожност на извършените съдопроизводствени действия може да бъде поискано възобновяване на съдебното производство:

1) когато в съдебния състав е било включено лице, без то да има такова право, или когато решението е постановено от съдия, подлежащ на отвод по силата на закона, но страната не е имала възможност да поиска отвод, преди решението да е проявило сила на пресъдено нещо.

[...]“.

Споровете в главните производства и преюдициалните въпроси

Фактите в основата на дело C-181/21

- 30 Спорът в главното производство е между частно дружество и потребител във връзка с вземане, произтичащо от договор за кредит.
- 31 Това частно дружество предявява иск срещу потребителя за заплащане на сумата от 16 000 полски злоти (PLN) (около 3 450 EUR), плюс лихвите и съдебните разноски. Sąd Rejonowy w Dąbrowie Górniczej (Районен съд Домброва Гурнич, Полша) се произнася по съществуващото на делото с акт под формата на заповед за изпълнение. Потребителят подава възражение срещу този съдебен акт. Възражението е отхвърлено с определение на районния съд.
- 32 Същият потребител обжалва това определение с частна жалба пред Sąd Okręgowy w Katowicach (Окръжен съд Катовице, Полша). Тази частна жалба е разпределена за разглеждане на тричленен съдебен състав, включващ съдия A.Z.
- 33 Що се отнася до обстоятелствата, при които е назначена съдия A.Z. в Sąd Okręgowy w Katowicach (Окръжен съд Катовице), от акта за преюдициално запитване е видно, че от 1996 г. тя е назначена в Sąd Rejonowy w Jaworznie (Районен съд Явожно, Полша) и представя кандидатурата си за заемане на свободна съдийска длъжност в Sąd Okręgowy w Katowicach (Окръжен съд Катовице).
- 34 След предварителното становище на колегиума на Sąd Apelacyjny w Katowicach (Апелативен съд Катовице, Полша) по кандидатурата на съдия A.Z. общото събрание на представителите на съдиите в съдебния район на този съд се въздържа да вземе становище по тази кандидатура. Това е така, защото на 14 януари 2019 г. посоченото събрание приема решение, в което посочва, че се въздържа от участие в процедурите по назначаване на съдии на свободните длъжности в посочения съд и в sądy okręgowe (окръжните съдилища) в съдебния район на същия съд, като се имат предвид опасенията му относно статута и начина на работа на KRS, чиято задача е да има определено участие в подобни процедури по назначаване.
- 35 Освен това с решение от същия ден, общото събрание на представителите на съдиите в съдебния район на Sąd Apelacyjny w Katowicach (Апелативен съд Катовице) разпорежда на своя председател, от една страна, да не изпраща кандидатурите за свободни съдийски длъжности в рамките на този съд и на Sąd Okręgowy w Katowicach (Окръжен съд Катовице), докато не даде становище по тях, и от друга страна, да отложи дневния ред за по-късна дата с оглед на подготовката на процедурите за назначаване, докато не отпаднат съмненията относно KRS.
- 36 Независимо от приетите решения, посочени по-горе, председателят на Sąd Apelacyjny w Katowicach (Апелативен съд Катовице), който същевременно изпълнява и функциите на председателстващо общото събрание на съдиите в този съд, назначен за председател на посочения съд от министъра на правосъдието, придвижва кандидатурата на съдия A.Z. Последната е назначена за съдия в Sąd Okręgowy w Katowicach (Окръжен съд Катовице) от президента на Република Полша.

37 В закритото съдебно заседание, проведено на 18 март 2021 г., съдията докладчик в съдебния състав, посочен в точка 32 от настоящото решение, вземайки предвид обстоятелствата по назначаването на A.Z. за съдия в Sąd Okręgowy w Katowicach (Окръжен съд Катовице) изразява съмнения дали този съдебен състав може да бъде квалифициран като „съд“. Именно в този контекст той самият сезира Съда на основание член 367, параграф 3 от Гражданския процесуален кодекс.

Фактите в основата на дело С-269/21

38 Спорът в главното производство е между потребители и банка във връзка с вземане и искане за разваляне на договор за кредит, деноминиран в чуждестранна валута.

39 Тези потребители сезират Sąd Okręgowy w Krakowie (Окръжен съд Краков) с искане банката да бъде осъдена да заплати по-специално сумата от 104 537 PLN (около 22 540 EUR) и да бъде прекратен с обратно действие съответния договор за кредит, като се позовават на решение от 3 октомври 2019 г., Dziubak (С-260/18, EU:С:2019:819). Освен това те искат налагането на обезпечителни мерки, състоящи се по-специално в това да им се позволи да спрат месечните плащания, дължими съгласно този договор за кредит, до постановяването на окончателно съдебно решение по спора в главното производство.

40 Разглеждането на спора и на искането за допускане на обезпечителни мерки е разпределено на едночленен съдебен състав на Sąd Okręgowy w Krakowie (Окръжен съд Краков), който е запитващата юрисдикция по това дело.

41 С определение от 9 октомври 2020 г. последният уважава посоченото искане за обезпечение.

42 Посочената банка обжалва това определение с частна жалба. Разглеждането на тази жалба е разпределено на тричленен съдебен състав в Sąd Okręgowy w Krakowie (Окръжен съд Краков). Един от членовете на този съдебен състав е съдия А.Т., който е определен също за съдия докладчик и председателства този съдебен състав. Последният състав изменя определението и отхвърля изцяло искането за налагане на обезпечителни мерки. Тъй като този съдебен акт вече не подлежи на обжалване, делото е върнато на запитващата юрисдикция, която да се произнесе в главното производство.

43 Що се отнася до обстоятелствата около назначаването на съдия А.Т. в Sąd Okręgowy w Krakowie (Окръжен съд Краков), от акта за преюдициално запитване е видно, че този съдия, който от 2009 г. заема съдийска длъжност в Sąd Rejonowy dla Krakowa-Krowodrzy w Krakowie (Районен съд Краков — Кроводжа в Краков, Полша), към онзи момент кандидатства за заемането на свободна съдийска длъжност в Sąd Okręgowy w Krakowie (Окръжен съд Краков). Посоченият съдия е единственият кандидат за тази длъжност. Запитващата юрисдикция уточнява, че въпреки големия си опит много съдии в sądy rejonowe (районните съдилища) повече не участват в тези конкурси, тъй като процедурата по назначаване на съдиите от общите съдилища повече не съответства на Конституцията, по-специално предвид обстоятелството че решенията на KRS, който е силно политизиран, вече не се основават на обективни критерии и облагодетелстват кандидатите, подкрепяни от председателите на съдилища, които са назначени от министъра на правосъдието.

44 Kolegium Sądu Okręgowego w Krakowie (колегиум на Окръжен съд Краков, Полша) дава становище по кандидатурата на съдия А.Т. в рамките на заседание от 1 юни 2020 г.

- 45 В това отношение запитващата юрисдикция посочва, че по-голямата част от членовете на този колегиум са председатели на съдилища — на Sąd Okręgowy w Krakowie (Окръжен съд Краков), както и на sądy rejonowe (районни съдилища) — а тяхното назначаване е пряко повлияно от министъра на правосъдието. Тя добавя, че кандидатурата на съдия А.Т. не е била представена за становище пред общото събрание на съдиите от Sąd Okręgowy w Krakowie (Окръжен съд Краков), тъй като полският законодател е премахнал всякаква реална възможност органите за съдийско самоуправление да оказват влияние върху процеса по назначаване на съдиите в Полша. Това е така, защото, считано от 14 февруари 2020 г., и по-специално след влизането в сила на изменения член 58 от Закона за общите съдилища, повече не се изисква становището на това събрание.
- 46 На 7 юли 2020 г. KRS приема решение, с което препоръчва съдия А.Т. да бъде назначен за съдия в Sąd Okręgowy w Krakowie (Окръжен съд Краков). На 4 февруари 2021 г. президентът на Република Полша извършва това назначаване.
- 47 Предвид обстоятелствата по посоченото назначаване запитващата юрисдикция изпитва съмнения дали посоченият в точка 42 от настоящото решение тричленен съдебен състав е в съответствие с правото на Съюза, при положение че този съдебен състав се е произнесъл по подадената от банката частна жалба срещу постановеното от тази юрисдикция определение от 9 октомври 2020 г., като оттук се пораждат съмнения и относно валидността на приетото от този съдебен състав решение. В този контекст посочената юрисдикция иска да се установи дали е обвързана от определението на този съдебен състав, с което се отменят наложените от нея обезпечителни мерки, или съгласно системата на случайното разпределение на делата, за да се преразгледа тази жалба, би трябвало да се определи нов съдебен състав, който не включва съдия А.Т.

Основания за отправяне на преюдициални запитвания и въпросите, поставени по дела C-181/21 и C-269/21

- 48 Запитващите юрисдикции отбелязват по същество, че за разлика от други дела, с които е сезиран Съдът до настоящия момент, дела C-181/21 и C-269/21 се отнасят до назначения на съдийски длъжности в общите съдилища, а не в Sąd Najwyższy (Върховен съд).
- 49 В това отношение те посочват редица промени, свързани с неотдавнашните съдебни реформи в Полша, относно състава на KRS и органите за съдебна саморегулиране и съответната им роля в процеса на назначаване на такива длъжности, както и относно съдебния контрол за законосъобразността на тези назначения. Предвид тези различни обстоятелства възниква съмнение дали съдебните състави, в които участват съдии, назначени в рамките на такава процедура по назначаване, могат да бъдат квалифицирани като „съд“ по смисъла по-специално на правото на Съюза.
- 50 При тези обстоятелства Sąd Okręgowy w Katowicach (Окръжен съд Катовице) и Sąd Okręgowy w Krakowie (Окръжен съд Краков) решават да спрат производствата и да поставят на Съда следните преюдициални въпроси, които са формулирани почти идентично по дела C-181/21 и C-269/21:
- „1) Трябва ли член 2 и член 19, параграф 1 от ДЕС, както и член 6, параграфи 1—3 ДЕС във връзка с член 47 от Хартата да се тълкуват в смисъл, че:

а) не е съд, създаден със закон по смисъла на правото на Съюза, съдът, в чийто състав заседава лице, назначено на длъжността съдия в този съд в процедура без участието на органите на съдийското самоуправление, чиито членове се определят в по-голямата им част независимо от изпълнителната и законодателната власт, при положение че съгласно конституционната традиция на съответната държавата членка е необходимо в процедурата по назначаване на съдията да участва отговарящ на тези изисквания орган на съдийското самоуправление, като се има предвид институционалният и структурен контекст, който сочи, че:

– по кандидатурата за съдийска длъжност е трябвало да се вземе мнението на съдийските събрания, но това изискване е било нарочно пренебрегнато въпреки националните разпоредби и въпреки становището на съответния орган на съдийското самоуправление [(дело C-181/21) или че],

по кандидатурата за заемане на съдийска длъжност е трябвало да се вземе становището на колегиума на съда — орган, който е така уреден, че по-голямата част от членовете му се назначават от представител на изпълнителната власт, а именно от министъра на правосъдието и от Prokurator Generalny (главният прокурор, Полша) [(дело C-269/21)];

– сегашният [KRS], избран в противоречие с полските конституционни и законови разпоредби, не е независим орган и сред членовете му няма представители на съдийската общност, които да са назначени в него независимо от изпълнителната и законодателната власт, а следователно не е действителен актът му за отправянето на предвиденото в националното право предложение за назначаване на съдията,

– участниците в конкурса за назначаване не са имали право на обжалване пред съд по смисъла на член 2 ДЕС и член 19, параграф 1 ДЕС, както и член 6, параграфи 1 — 3 ДЕС във връзка с член 47 от Хартата на основните права;

б) не отговаря на изискванията за независим съд, създаден със закон, съдът, в чийто състав заседава лице, назначено на съдийска длъжност този съд в процедура, която зависи от произволната намеса на изпълнителната власт и в която не са участвали органите на съдийското самоуправление, чиито членове се определят в по-голямата им част независимо от изпълнителната и законодателната власт, нито е участвал друг орган, който да осигурява обективно оценяване на кандидата, като се има предвид, че в контекста на европейската правна традиция, която е отразена в упоменатите по-горе разпоредби на Договора за ЕС и на Хартата и представлява основата на всеки правов съюз, какъвто е Европейският съюз, участието на органите на съдийското самоуправление или на друг независим от изпълнителната и законодателната власт орган, който да осигурява обективно оценяване на кандидата в процедурата по назначаване на съдийска длъжност, е необходимо условие, за да се приеме, че националният съд гарантира изискваната степен на ефективна съдебна защита по делата, обхванати от правото на Съюза, и че съответно са спазени принципът на тройно разделение и равновесие на властите и принципът на правовата държава?

2. Трябва ли член 2 ДЕС и член 19, параграф 1 ДЕС във връзка с член 47 от Хартата да се тълкуват в смисъл, че когато в състава на съда заседава лице, назначено при описаните в първия въпрос условия:

- а) не допускат прилагането на разпоредби на националното право, които предвиждат, че проверката за законосъобразност на назначаването на такова лице на съдийска длъжност е от изключителната компетентност на колегията за извънреден контрол и публични въпроси, която се състои изключително от лица, назначени за съдии при описаните в първия въпрос условия, и същевременно че трябва да се оставят без разглеждане оплакванията във връзка с тези назначения, като се има предвид институционалният и системен контекст;
- б) с цел гарантиране на полезното действие на правото на Съюза те изискват така да се тълкува националното право, че да се даде възможност на съда служебно да отстрани такова лице от участие в разглеждането на делото чрез прилагане по аналогия на разпоредбите относно отстраняването на съдия, който е негоден да изпълнява правораздавателни функции (*iudex inhabilis*)?“.

Производството пред Съда

По съединяването на дела C-181/21 и C-269/21

- 51 С актове на председателя на Съда от 5 май 2021 г. дела C-181/21 и C-269/21 са съединени за целите на устната и писмената фаза на производство и на съдебното решение.

По искането за разглеждане по реда на бързото производство

- 52 Запитващите юрисдикции искат настоящите преюдициални запитвания да бъдат разгледани по реда на бързото производство съгласно член 105 от Процедурния правилник на Съда. В подкрепа на исканията си те изтъкват, че прилагането на това производство е обосновано с оглед на факта, че поне няколко стотици лица правораздават в общите съдилища и там постановяват все по-голям брой решения, независимо че според запитващите юрисдикции тези лица са назначени на длъжността съдия в такъв съд „в явно нарушение на нормите на полското право, уреждащи назначаването на съдиите“. При тези условия, съмненията относно функционирането на общите съдилища, в които правораздават двамата съдии, чието назначаване се разглежда по настоящите дела, било необходимо в най-кратки срокове да се отговори на поставените въпроси, за да се разсеят в интерес на правните субекти съмненията относно доброто правораздаване и правната сигурност, в които заседават двамата съдии, чието назначаване се разглежда по настоящите дела, с оглед на изискванията за независим и безпристрастен съд, предварително създаден със закон.
- 53 В член 105, параграф 1 от Процедурния правилник се предвижда, че по искане на запитващата юрисдикция или, по изключение, служебно, след изслушване на съдията докладчик и генералния адвокат председателят на Съда може да реши определено преюдициално запитване да бъде разгледано по реда на бързото производство, когато естеството на делото изисква то да бъде разгледано в кратки срокове.
- 54 Важно е да се припомни, че бързото производство е процесуален способ, който следва да се прилага в случай на извънредна неотложност (решение от 21 декември 2021 г., *Randstad Italia*, C-497/20, EU:C:2021:1037, т. 37 и цитираната съдебна практика).

55 В конкретния случай на 5 май 2021 г., след като изслушва съдията докладчик и генералния адвокат, председателят на Съда приема, че посочените в точка 522 от настоящото решение искания не следва да бъдат уважени. Това е така, защото обстоятелството, че поставените въпроси се отнасят до функционирането на общите съдилища, в които заседават голям брой съдии като тези, чието назначаване се разглежда по настоящите дела, не е причина, която да установява извънредна неотложност, която обаче е необходима, за да е обосновано разглеждането на делото по реда на бързо производство. Същото се отнася и за обстоятелството, че значителен брой правни субекти могат да бъдат потенциално засегнати от ежедневно произнасяните актове на съдиите, чиито назначения се поставят под съмнение по тези дела. Накрая, чувствителният характер на посочените въпроси сам по себе си не предполага необходимост те да бъдат разгледани в кратки срокове по смисъла на член 105, параграф 1 от Процедурния правилник.

Относно компетентността на Съда

56 Полското правителство, подкрепено в съдебното заседание от Prokuratura Okręgowa w Katowicach (Окръжна прокуратура Катовице, Полша) и Prokuratura Okręgowa w Krakowie (Окръжна прокуратура Краков, Полша), изтъква по същество, че проблемите, свързани с организацията на съдебната система на държавите членки, като повдигнатите с поставените въпроси, попадат в обхвата на изключителната компетентност на последните, а не в материалното приложно поле на правото на Съюза.

57 В това отношение от постоянната съдебна практика следва, че макар действително организацията на съдебната власт в държавите членки да попада в тяхната компетентност, това не променя факта, че при упражняването ѝ държавите членки са длъжни да спазват задълженията, които произтичат за тях от правото на Съюза, какъвто може да бъде по-специално случаят с националните норми относно решенията за назначаване на съдии и съответно за нормите относно приложимия съдебен контрол във връзка с тези процедури по назначаване (решение от 22 март 2022 г., Prokurator Generalny (Дисциплинарна колегия на Върховния съд — Назначаване), С-508/19, EU:C:2022:201, т. 56 и цитираната съдебна практика).

58 Освен това от текста на поставените въпроси ясно личи, че те се отнасят до тълкуването не на полското право, а на разпоредбите от правото на Съюза, които се отнасят до тях.

59 От изложеното по-горе следва, че Съдът е компетентен да се произнесе по преюдициалните запитвания.

По допустимостта на преюдициалните запитвания

60 По дело С-181/21 полското правителство оспорва допустимостта на преюдициалното запитване, като по същество изтъква по-специално, че единствено тричленният съдебен състав, който разглежда делото в главното производство, но не и съдия от този съдебен състав, действащ самостоятелно, е компетентен да отправи до Съда въпросите, поставени по това дело.

61 По дело С-269/21 това правителство твърди, че съгласно полските процесуални разпоредби запитващата юрисдикция по това дело не е компетентна да контролира законосъобразността на тричленния съдебен състав, постановил определението, с което се

- произнася окончателно по искането на жалбоподателите в главното производство за допускане на обезпечителни мерки, и по-специално относно законосъобразността на назначаването на съдия А.Т., който е участвал в заседанията на този съдебен състав. Подкрепяно от Комисията в съдебното заседание пред Съда, то счита, че при тези условия, за решаването на спора в главното производство не е необходим отговор на Съда на поставените от запитващата юрисдикция въпроси.
- 62 В това отношение Съдът многократно подчертава, че въведеното с член 267 ДФЕС производство е инструмент за сътрудничество между Съда и националните юрисдикции, чрез който Съдът предоставя на националните юрисдикции насоки за тълкуването на правото на Съюза, необходими им за разрешаване на висящи пред тях спорове, и че основанието за отправяне на преюдициално запитване е не формулирането на консултативни становища по общи или хипотетични въпроси, а необходимостта от отговор за ефективното решаване на даден спор (решение от 22 март 2022 г., *Prokurator Generalny* (Дисциплинарна колегия на Върховния съд — Назначаване), С-508/19, EU:C:2022:201, т. 60 и цитираната съдебна практика).
- 63 Както следва от самия текст на член 267 ДФЕС, отправеното преюдициално запитване трябва да е „необходимо“, за да може запитващата юрисдикция да постанови „нейното решение“ по образуваното пред нея дело (решение от 22 март 2022 г., *Prokurator Generalny* (Дисциплинарна колегия на Върховния съд — Назначаване), С-508/19, EU:C:2022:201, т. 61 и цитираната съдебна практика).
- 64 Съдът припомня, че както от текста, така и от структурата на член 267 ДФЕС следва, че преюдициалното производство по-специално предполага действително наличие на висящ пред националните юрисдикции спор, по който те трябва да се произнесат с решение, отразяващо евентуално решението по преюдициалното запитване (решение от 22 март 2022 г., *Prokurator Generalny* (Дисциплинарна колегия на Върховния съд — Назначаване), С-508/19, EU:C:2022:201, т. 62 и цитираната съдебна практика).
- 65 Следователно в рамките на такова производство между този спор и разпоредбите от правото на Съюза, чието тълкуване се иска, трябва да има такава връзка, че това тълкуване да е обективно необходимо за акта, който трябва да бъде постановен от запитващата юрисдикция (решение от 26 март 2020 г., *Miasto Łowicz и Prokurator Generalny*, С-558/18 и С-563/18, EU:C:2020:234, т. 48 и цитираната съдебна практика).
- 66 В конкретния случай, що се отнася до дело С-181/21, следва преди всичко да се подчертае, че както е видно от акта за преюдициалното запитване по това дело, запитването е отправено до Съда от съдията докладчик по главното дело, който е част от тричленен съдебен състав. Съдията докладчик има съмнения относно обстоятелството дали начинът, по който е формиран този съдебен състав, е в съответствие по-специално с член 19, параграф 1 ДЕС и член 47 от Хартата, имайки предвид обстоятелството, че в този съдебен състав участва и съдията А.З., която е назначена съгласно процедурата, в сила след реформите на полската съдебна система.
- 67 Поради това с преюдициалните си въпроси съдията докладчик иска да се установи дали съдия, който е част от съдебния състав в главното производство и който е бил назначен при определени особени обстоятелства, отговаря на изискванията, присъщи на независим и безпристрастен съд, предварително създаден със закон, по смисъла на правото на Съюза.

- 68 В това отношение е вярно, че всяка юрисдикция е длъжна да провери дали с оглед на състава си тя представлява независим и безпристрастен съд, предварително създаден със закон, по-специално по смисъла на член 19, параграф 1, втора алинея ДЕС, когато възникне сериозно съмнение по този въпрос, като тази проверка е необходима за доверието, което съдилищата на демократично общество трябва да вдъхват на правните субекти (решения от 26 март 2020 г., Преразглеждане Simpson/Съвет и НГ/Комисия, C-542/18 RX-II и C-543/18 RX-II, EU:C:2020:232, т. 57 и от 5 юни 2023 г., Комисия/Полша (Независимост и личен живот на съдиите), C-204/21, EU:C:2023:442, т. 129 и цитираната съдебна практика).
- 69 Това не променя факта, че необходимостта по смисъла на член 267 ДФЕС от исканото от Съда преюдициално тълкуване предполага националният съд, който, подобно на запитващата юрисдикция по дело C-181/21, реши да сезира Съда с преюдициално запитване, сам по себе си да може да изведе последиците от това тълкуване, като прецени с оглед на последното законосъобразността на назначаването на друг съдия от същия съдебен състав, а в зависимост от конкретния случай, като го отстрани.
- 70 Нито от акта за преюдициално запитване, нито от материалите по дело C-181/21, с които разполага Съдът, все пак следва, че съгласно националноправните разпоредби съдията, отправил преюдициалното запитване по това дело, би могъл да извърши това.
- 71 Ето защо не изглежда, че този съдия сам по себе си би могъл да вземе предвид евентуалните отговори на Съда на поставените преюдициални въпроси.
- 72 Следователно исканото по дело C-181/21 тълкуване на разпоредбите на правото на Съюза не отговаря на обективна необходимост, свързана с решение, което самата запитваща юрисдикция би могла да вземе в главното производство.
- 73 Следователно преюдициалното запитване по дело C-181/21 трябва да се разглежда като отнасящо се до формулирането на консултативни становища по общи или хипотетични въпроси по смисъла на съдебната практика, цитирана в точка 62 от настоящото решение, и следователно е недопустимо.
- 74 Що се отнася до дело C-269/21, следва да се отбележи, че в преюдициалното запитване по това дело самата запитваща юрисдикция подчертава, че определението, постановено от тричленния съдебен състав от Sąd Okręgowy w Krakowie (Окръжен съд Краков), който е изменил собствения си акт и е отхвърлило искането на засегнатите потребители за налагане на обезпечителни мерки, не подлежи на по-нататъшно обжалване. Все пак тази юрисдикция се позовава на правната несигурност, свързана с това определение вследствие на съмненията по отношение на редовното формиране на съдебния състав, които възникват вследствие на участието на съдия А.Т. в този съдебен състав. Същевременно тази юрисдикция не посочва определена разпоредба от полското процесуално право, която освен това да ѝ предоставя правомощието в едночленен съдебен състав да разгледа въпроса дали по-специално окончателното определение, постановеното по направеното искане за обезпечение от тричленен съдебен състав, е в съответствие с правото на Съюза.
- 75 Освен това от материалите по делото, с които разполага Съдът, е видно, че съгласно член 365 от Гражданския процесуален кодекс по искането за налагане на обезпечителни мерки в главното производство е налице окончателно произнасяне с определение, което

обвързва запитващия съд, и че последният няма правомощия нито да „отстрани“ съдия, който е част от постановилия това определение съдебен състав, нито да оспори това определение.

- 76 С оглед на направените в точки 74 и 75 от настоящото решение констатации запитващата юрисдикция по дело C-269/21 не изглежда да е компетентна съгласно националното законодателство да преценява, от една страна, законосъобразността, по-специално с оглед на правото на Съюза, на тричленния съдебен състав, постановил определения, с което този състав се произнася окончателно по искането за допускане на обезпечителни мерки, и от друга страна, по-конкретно условията за назначаване на съдия А.Т., като по-специално постави под въпрос това определение.
- 77 Всъщност от тези констатации е видно, че тричленният съдебен състав, в който участва и съдия А.Т., който е изменил определения на първата инстанция на запитващата юрисдикция, е отхвърлил изцяло искането на жалбоподателите в главното производство за налагане на обезпечителни мерки. Следователно производството по разглеждането на това искане, подадено от тези жалбоподатели успоредно с искането им по същество, е окончателно прекратено.
- 78 Следователно отправените по дело C-269/21 въпроси са неразривно свързани с етап от производството по главното дело, който е окончателно приключен и се различава от спора по същество, който единствен е висящ пред запитващата юрисдикция (вж. по аналогия решение от 22 март 2022 г., Prokurator Generalny (Дисциплинарна колегия на Върховния съд — Назначаване), C-508/19, EU:C:2022:201, т. 71 и цитираната съдебна практика). Следователно те не са обективно необходими за разрешаването на този спор, а целят от Съда да се получи обща преценка, която не е свързана с нуждите на посочения спор, относно процедурата по назначаване на съдиите в общите съдилища в Полша
- 79 От това следва, че посочените въпроси надхвърлят рамките на правораздавателната функция, възложена на Съда по силата на член 267 ДФЕС (вж. по аналогия решение от 22 март 2022 г., Prokurator Generalny (Дисциплинарна колегия на Върховния съд — Назначаване), C-508/19, EU:C:2022:201, т. 82 и цитираната съдебна практика).
- 80 При тези условия следва да се приеме, че преюдициалното запитване по дело C-269/21 също е недопустимо.
- 81 С оглед на всички изложени съображения настоящите преюдициални запитвания са недопустими.

По съдебните разноски

- 82 С оглед на обстоятелството, че за страните по главните производства настоящото дело представлява отклонение от обичайния ход на производството пред запитващите юрисдикции, последните следва да се произнесат по съдебните разноски. Разходите, направени за представяне на становища пред Съда, различни от тези на посочените страни, не подлежат на възстановяване.

По изложените съображения Съдът (голям състав) реши:

Преюдициалните запитвания, отправени от Sąd Okręgowy w Katowicach (Окръжен съд Катовице, Полша) с акт от 18 март 2021 г. и от Sąd Okręgowy w Krakowie (Окръжен съд Краков Полша) с акт от 31 март 2021 г., са недопустими.

Подписи